

Copyright foto

Tips & trucs van ervaren groepshuisvesters

Klauwaandoeningen, kwestie van preventie

Klauwaandoeningen komen op vrijwel alle zeugenbedrijven in meer of mindere mate voor. Zeker op bedrijven die recent zijn omgeschakeld naar groepshuisvesting, kunnen de zeugen in het begin meer last krijgen. Hoe kun je klauwproblemen het beste voorkomen? Pig Business sprak hierover met drie ervaren groepshuisvesters.

Om de klauwen goed hard te houden, is het belangrijk dat de hokken zo schoon en vooral zo droog mogelijk zijn, zeggen de ervaringsdeskundigen. Natte mest betekent ook natte klauwen en die zijn kwetsbaarder. „Vocht betekent altijd problemen”, zegt Sjef van den Nieuwelaar. Zijn zeugen lopen in een grote groep op stro. Hoewel de klauwen van zeugen op stro in principe minder worden belast dan op beton, heb je bij stro zeker niet minder klauwproblemen, aldus de Roosendaler. „Het stro moet droog zijn, dat is de crux. De bedoeling is dat ze mesten op de roosters, maar sommige zeugen – vooral als ze bovenaan in de rangorde staan – lopen maar een paar meter van hun ligbed af en beginnen dan al te mesten. Die natte plekken strooi je dan weer bij, maar een droog ligbed is echt een punt van aandacht.”

Zeker bij de zomerdag hebben de zeugen de neiging om de koelte van de mestgang op te zoeken en liggen ze dus niet droog. Van den Nieuwelaar zet dan ventilatoren aan die frisse lucht over het strobed blazen en hij zet de nok verder open. „Dat scheelt, dan liggen er per afdeling toch weer 30 extra op het stro in plaats van op de mestgang.”

Ook Ruud Huls uit Silvolde merkt de invloed van het weer. „In een natte, vochtige periode zie je eerder kroonrandontstekingen”, geeft hij aan. Hoewel het hem goed lukt om de zeugen alleen op de roosters te laten mesten en zo min mogelijk op de dichte vloer, weet hij ook: als het warm weer is, liggen de zeugen het liefst overal. „Let dus

goed op het stalklimaat”, is zijn advies. Tevens moeten zeugen voldoende stevig op de mest zijn; dat helpt om hokbevuiling te voorkomen. „Daar kun je met het voer goed op sturen. En de dichte vloer ligt op afschot, zodat de urine snel wegloopt.”

Zeugenhoudster Ellie Kools uit Achtmaal heeft een stal uit 2001, die destijds is gebouwd met veel dichte vloer (60 procent). „We proberen goed te ventileren en we gaan er elke dag met de trekker overheen, maar het blijft lastig om die vloer goed droog te houden. Je ziet ook dat kreupele zeugen, omdat ze onder in de rangorde staan, juist op de vochtigste plekken moeten liggen. Dat helpt ook niet echt.”

Vloer

De kwaliteit van de vloer is ook een aandachtspunt. Betonnen vloeren en roosters mogen uiteraard niet te glad zijn, maar ook niet te ruw, want dan raakt de zool beschadigd. „Wij hebben ook geprobeerd om alles wat aan stalinrichting in de vloer zit, zo glad mogelijk af te werken, zodat er nergens iets uitsteekt waarmee ze de klauwen kunnen beschadigen”, zegt Huls. Het klinkt zo logisch, maar zeker bij omgebouwde stallen of stallen waar een stuk bij is aangebouwd, willen drempels, richeltjes of andere uitsteeksels (bouten en moeren) nog wel eens voorkomen. Op het relatief kleine klauwtje van de zeug rust een heel gewicht; daar moet je rekening mee houden. Ook de spleetbreedte van de roostervloer is een aandachtspunt.

In te brede spleten kunnen zeugen met de klauwen vastraken.

En zelfs stro kan nog hard zijn, zegt Van den Nieuwelaar. „Juist wanneer de klauwen vochtig zijn, kan stro best ruw zijn. Wrijf maar eens met je hand over een pak stro.”

Schermselingen

Het vermijden van rangordegevechten helpt ook om poot- en beenproblemen te voorkomen. Huls houdt zijn dragende zeugen daarom in min of meer vaste groepen. „Dus eersteworps en tweedeworps bij elkaar, en derde- en vierdeworps, en dan let ik ook nog op het gewicht: grote dieren bij de de groten, kleintjes ook bij elkaar, zodat je zo min mogelijk verschil hebt.”

Wekelijks gaan er zeugen uit de groep naar de kraamstal en komen er weer zeugen terug uit de dekstal. „Zeugen die terug naar de groep komen, laat ik altijd één voor één naar binnen via het voerstation. Dan komen ze rustig binnen met een volle maag. En omdat er elke tien, vijftien minuten een nieuwe binnenkomt, hebben ze stuk voor stuk rustig de tijd om een plekje te zoeken. Als je ze allemaal in één keer naar binnen jaagt, dan heb je de hele groep in de benen. Dat geeft veel meer onrust en drukte.” Ellie Kools beaamt dit. „Wij doen het precies zo.” Belangrijk is ook dat de berigheid er dan helemaal af is, zegt Huls. „Anders gaan ze alsnog op elkaar springen en rijden.” Dat geeft risico op uitglijden en kreupelheid. Ook Van den Nieuwelaar noemt dat als

Copyright foto

Sjef van den Nieuwelaar

Sjef van den Nieuwelaar heeft in Roosendaal (N.-Br.) een gesloten bedrijf met 530 zeugen. De dragende zeugen zitten in één grote groep op stro. De voerstations staan op roosters. Daarnaast heeft hij bijna 5.000 vleesvarkens. Klauwaandoeningen komen voor bij pakweg 5 procent van de zeugen. „Is meer geweest, maar de laatste paar jaar hebben we goed ons best gedaan om dat terug te dringen.”

Ellie Kools

Ellie Kools heeft in Achtmaal (N.-Br.) een gesloten bedrijf met 200 zeugen in een grote dynamische groep, op dichte vloer (60 procent) en roosters. Klauwaandoeningen komen voor bij 5 procent van de zeugen. „Gek genoeg zie je sommigen bij een flinke kroonrand gewoon doorlopen, terwijl anderen kreupel lopen zonder dat je zelfs maar een wondje kunt zien.”

Ruud Huls

Vermeerderaar Ruud Huls uit het Achterhoekse Silvolde houdt 1.300 zeugen in dynamische groepen van pakweg 50 stuks op beton (dichte vloer en roosters) met voerstations. Klauwaandoeningen komen voor bij gemiddeld 5 procent van de zeugen. „Het is belangrijk dat jonge gelten al in de opfok wennen aan groepshuisvesting.”

Online dierenarts: Kreupele zeugen

De Online dierenarts is een nieuwe reeks videoreportages van Pig Business waarin elke keer een andere aandoening bij varkens wordt behandeld. Onlangs is de aflevering over kreupele zeugen gepresenteerd. Kreupele zeugen is een toenemend probleem door de overschakeling naar groepshuisvesting. Hoe kun je dit tegengaan? *Bekijk de videoreportage op www.pigbusiness.nl*

aandachtspunt bij het terugplaatsen van zeugen uit de dekstal. Hij heeft de zeugen in één hele grote groep. Dat helpt wel om rangordegevechten te voorkomen, zegt de Brabander. „Ik heb wel eens gehoord dat het zeugen in groepen van meer dan honderd stuks niet zoveel meer uitmaakt als er nieuwelingen bij komen. En hoe groter de groep, hoe gemakkelijker ze kunnen wegvluchten. Bij ons kunnen ze wel tot 60 meter van elkaar weglopen.” Toch komen ook in zijn stal schermutselingen voor, bijvoorbeeld rond het voerstation. Dat levert ook af en toe klauwbeschadigingen op. De hokinrichting is daarom ook iets om rekening mee te houden; voorkom 'fuiken' waar zeugen in vast kunnen lopen.

Voer

Voer is volgens Ellie Kools een van de belangrijkste factoren bij klauwaandoeningen. Ook Huls noemt de voersamenstelling – met voldoende mineralen - als een van de eerste dingen die goed in orde moeten zijn, om klauwproblemen te voorkomen. Kools: „Wij zijn ervan overtuigd dat het voor 90 procent aan de voeding ligt. We zijn wel eens overgestapt op een ander voer. Toen hadden we helemaal geen last meer van kroonrandontsteking, maar de zeugen kregen wel veel langere tenen.” Extra toevoegen van biotine – een vorm van vitamine B die goed is voor de hoornvorming – heeft Kools ook wel geprobeerd, maar dat was niet dé oplossing. Van den Nieuwelaar heeft dezelfde ervaring. Kools: „Hier ligt een uitdaging voor de veevoerindustrie, om een goed voedingssupplement te ontwikkelen om klauwproblemen tegen te gaan.” Nu iedereen verplicht over is op groepshuisvesting, moet daar toch voldoende markt voor zijn, meent ze.

Fokkerij

Ook op het gebied van fokkerij is volgens de zeugenhouders nog wel wat te winnen. „Er is voorheen natuurlijk nooit echt op groepshuisvesting gefokt”, meent Huls. „De hardheid van de klauwen en de stand van het beenwerk, daar is genetisch nog wel wat te halen.” Kools is het met hem eens. „Er is natuurlijk veel geselecteerd op reproductieresultaten en dan lever je in op klauwen, naar mijn idee.” Niettemin hebben de Topigs 20-zeugen wel betere

benen en klauwen dan de lijn die ze voorheen gebruikte, geeft ze aan.

Controleren en selecteren

Iets wat de zeugenhouders ook aangeven, is het belang van een goede selectie en controle op beenwerk en klauwen. Dat dient al te beginnen in de opfok van gelten. Huls: „Wij krijgen ze binnen op een leeftijd van 8 tot 12 weken, van 20 tot 45 kg. Maar in de periode totdat ze dekrijp zijn, worden er altijd wel een paar afgestreept. Die hebben een spier verrek of een verkeerde stand van het beenwerk. Daar kun je het beste niet eens meer mee beginnen. En productieve zeugen volgen we ook heel secuur. Degene die een keer klauwproblemen heeft gehad, houden we extra in de gaten. Ook al knappen ze in het kraamhok aardig op, helemaal 100 procent wordt het meestal niet meer.” Van den Nieuwelaar denkt er net zo over: „In de kraamstal genezen ze doorgaans wel, maar vaak zie je dan dat de klauw vergroeit en groter wordt, dat brengt ook weer risico met zich mee.” Tijdig selecteren dus en zeugen met slechte klauwen bijtijds afvoeren, luidt hun advies.

Huls heeft een aparte separatuimte met stro in de stal, waar pakweg tien zeugen in kunnen om eventuele kreupelheden te genezen. Die worden dan met de hand gevoerd. Zo'n ziekenboeg ontbreekt in de stal van Ellie Kools. „Die is destijds gebouwd met de kennis van toen, maar ik had hem er achteraf graag in gehad”, zegt ze. Kools is ook betrokken geweest bij de ontwikkeling van de Klauwencheck, een instrument om (tijdig) inzicht te krijgen in de klauwaandoeningen. De varkenshoudster uit Achtmaal is dan ook extra alert op de klauwen van de zeugen; ze wil eventuele problemen het liefst in een vroeg stadium behandelen. „Als het kan, zetten we zeugen een tijdje apart in de dekstal, maar daar is niet altijd ruimte voor.” Wel worden alle zeugen die naar de kraamstal gaan, van top tot teen – en vooral de klauwen – gewassen met een ontsmettende soda-oplossing.

Voetbaden

In de praktijk worden ook wel voetbaden met kalk of formaline ingezet om klauwproblemen terug te dringen. Formaline wordt ook in de rundveehouderij daarvoor toegepast. Dit middel zou vooral bij ontstekingsgerelateerde

Huisvesting maakt geen verschil

Klauwaandoeningen komen heel vaak voor bij varkens. Ze zijn een belangrijke oorzaak van kreupelheid en zijn een veelvoorkomende reden voor vervroegd afvoeren van de zeugen. Maar nauwkeurige cijfers in welke mate zeugenbedrijven in Nederland kampen met klauwaandoeningen, zijn moeilijk boven water te krijgen. Onderzoekster Anita Hoofs van het VIC in Sterksel weet wel, uit een onderzoek van vier jaar geleden, dat de vorm van groepshuisvesting eigenlijk niet uitmaakt voor het optreden van klauwaandoeningen. „Of je nu voerligboxen hebt met uitloop, grote groepen op stro of op beton: bij alle types heb je bedrijven met heel veel klauwproblemen en bedrijven met heel weinig klauwproblemen. Het management en de manier waarop de stal is ingericht, spelen een veel grotere rol.”

klauwaandoeningen verlichting kunnen brengen. Huls heeft dat nog nooit geprobeerd. „Ik zie dat ook niet als een structurele oplossing.” Van den Nieuwelaar wil ook niet met formaline aan de slag. Het spul is kankerverwekkend en op zijn zorgboerderij wil hij geen risico's lopen met zijn cliënten, geeft hij aan. „Een ongeluk zit in een klein hoekje.” De Roosendaler heeft wel andere hulpmiddelen uitgeprobeerd, zoals koper sprays in het voerstation. „De laatste anderhalf jaar heb ik wel kalkbakken in het voerstation staan. Dat helpt wel wat. Ik strooi ook af en toe kalk over de natte plekken in het stro. Maar het blijft experimenteren, wat voor soort kalk werkt het beste?” Ook zeugenhouder Kools overweegt om krijtbakken te gaan plaatsen. „Moeten we nog wel goed gaan bedenken hoe we dat doen, want die zeugen van ons zijn in staat om alles te slopen”, weet ze uit ervaring.

Geen echte oplossing

Alle zeugenhouders zijn het erover eens dat dé panacee tegen klauwproblemen niet bestaat. „Als ondernemers hebben we alles al geprobeerd, maar er is niet één echte oplossing waarmee je het kunt tackelen”, zegt Kools. En zeker bij klauwproblemen is voorkomen volgens de zeugenhouders beter dan genezen. Klauwaandoeningen kun je behandelen, maar een zeug die eenmaal wat heeft gemankeerd, blijft altijd een risico, zeggen ze. Kroonrandontstekingen met antibiotica behandelen is bovendien lastig, omdat de kroonrand maar heel matig is doorbloed. Het is dus een kwestie van preventie op alle fronten: hokken goed schoon en droog houden, een goede vloer, voldoende ruimte voor de zeugen zodat ze weg kunnen rennen bij conflicten, kritisch selecteren van kreupele zeugen, en vooral de juiste voersamenstelling en genetica. Daar ligt voor de voerfabrikanten en fokkerijorganisaties nog een behoorlijke uitdaging, menen de vermeerderaars. ■

Reageren?
redactie@pigbusiness.nl